

KMETOVALEC

GLASILO
KMETIJSKE DRUŽBE

IV
LJUBLJANI
R. Z. Z. O. Z.

Celoletna naročnina znaša Din 25.— (za inozemstvo Din 35.—).

List izhaja v zimskem času dvakrat, čez poletje enkrat mesečno.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Novi trg št. 3.

Cene oglasom za enkratno objavo:

$\frac{1}{2}$ strani Din 800.— in Din 40.— oglasne takse $\frac{1}{8}$ strani Din 200.— in Din 5.— oglasne takse
 $\frac{1}{4}$ strani Din 400.— in Din 20.— oglasne takse $\frac{1}{16}$ strani Din 100.— in Din 2.— oglasne takse

Mali oglasi beseda po 50 par in Din 2.— oglasne takse

Priloge listu se računajo za vsakih 1000 prilog po 100 Din.

Vsebina: Bednostni fond in javna dela. — Statistika Zbornice T. O. I. o prijavljenih in objavljenih obrtih v l. 1933, in njen odnos do kmetijstva. — Čuvajte javne listine. — Naprava umetnih travni-Kov. — Drobne vesti. — Sadjarjem v predvarek. — Zanimivo zdravljenje. — Umetno gnojenje vrt-nih rastlin. — Razno. — Trtam zadostno razdaljo! — Ponesrečeni novi nasadi. — Vinogradnikova ureditev obrata in pripomoček za dobro vnovčenje pridelka. — Razno. — Perutinarska selekcijska središča pri zasebnikih in na kmetijskih zavodih. — Tridesetletnica vzorne mlekarne. — Razno. — Vprašanja in odgovori. — Družbene zadeve in razno. — Priloga: Vnovčevalec.

Sadno drevje!

Visoko- in srednjevelne jablane, hruške, češnje, marelice, orehe in pritlikavce, vse najbolje vrste iz sadnega izbora, po zelo znižanih cenah oddaja: **Drevesničarska zadruga v Dorlarjih, p. Škofja Loka.** (Zahtevajte cenik.) 40

Jajca za valjenje

Čistih štajerskih kokoši, ima na prodaj: **Uprava veleposvestva Dr. Orng-a, St. Janž na Dravskem polju.** 35

2500 hmeljskih drogov

6—10 m dolgih, spod. premer 8—13 cm, ima ugodno na prodaj: **Uprava graščine Zgor. Ptuj v Ptuj.** 32

Ekonom-strokovnjak

z večletno prakso in pridno gospodinjno spretno službo brezplačno proti naravnim. Ponudbe poslati pod „Vesten“ na **Upravo „Kmetovalca“ štov. 58.** 58

Vabilo

na redni XVI. občni zbor Električne strojne zadruge v Poljanah nad Škofjo Loko, r. z. z. o. z., ki bo v nedeljo, dne 22. aprila 1934, ob 15. uri v šoli v Poljanah. — Dnevni red: 1. Citanje in odobritev zapisnika XV. občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1933. 4. Določitev cene toka. 5. Volitev enega člana nadzorstva. 6. Slačajnosti. — Ako ob določeni uri občni zbor ne bi bil sklepen, se vrši pol ure kasneje ob vsakem številu navzočih. — Računski zaključek za l. 1933. s poročili je na vpogled zadržnikom v občinski pisarni v Poljanah od 10. aprila 1934. dalje. — Načelstvo, 57

Vabilo

na II. redni občni zbor Kmetijsko hranilnice in posojilnice v Notranjih Goricah, ki se vrši dne 8. aprila 1934, v šoli ob 10. uri s sledečim dnevnim redom: 1. Citanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Citanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za l. 1933, in sklepanje o uporabi dobička. 5. Volitev dveh članov nadzorstva. 6. Sklepanje o spremembi pravil § 21. 7. Raznosterosti. — Načelstvo, 56

Kupim mlado kravo,

montafonko, dobro mlekarico. Ponudbe z navedbo cene in natančnim opisom živali, poslati na **Upravo „Kmetovalca“ štov. 55.** 55

Fige in brinje za žganjekuho

oddaja po najnižji ceni trvdka Ivan Jelačin, Ljubljana, Emon-ska cesta 2. 54

Sadna drevesca.

Visokodebelne jablane in hruške, pritične hruške po sadnem izboru in tankolupinaste, debele orehe oddaja po nizkih cenah drevesnica **Stopar, Velenje.** 53

Več vagonov prima sena

ima na prodaj: **Uprava posestva „Falter“, Jurklošter pri Laškem.** 43

Prevzemam projektiranje in opremo

turbin, mlinov, žag, sušilnic

in alčnih naprav, izvršam načrte in proučam, posredujem pri nakupu in prodaji strojev ter vršim vse ostale strojno-tehnične posle po najnižjih cenah. **Strojnotehnična pisarna, Ing. Borštnar, Ljubljana VII., Zg. Šiška 210, Tramvajska postaja: „Kosovo polje“.** 49

Jajca za valjenje!

Razpošiljamo po pošti in povzetju iamčeno čista in sveža Plymouth-Rocks jajca za valjenje, komad po 2.— Din. **Frajo Snuderl, Sv. Jakob v Slov. gor.** 31

Ernst Osiander — Guštanj

priporoča za spomladansko setev: semenski oves, ječmen, razni krompir in Topimandur, Soiafižol in za lesen zimski oves v najboljših kvalitetah. 51

Jajca za valjenje

od čistokrvnih Plymouth-kokoši po 2.50 Din ima na prodaj: **Avugst Kuhar, Vevče, p. Dev. Mar. v Polju pri Ljubljani.** 30

Gabrove sadike

za živo mejo (plot), prodala po dogovoru **Janez Govc, Zasp 44, p. Hled.** 27

Kupim montafonske krave

zajamčene dobre mlekarice. Ponudbe poslati na: **Josip Anderš, Murska Sobota.** 36

Sadna drevesa in cepljene trte

nudi po zelo nizki ceni od vseh po sadnem in trtnem izboru najbolj priporočljivih vrst, Šegula, ekonom v Hlaponcih, pošta Juršinci pri Ptuj. Ker se pošlje zraven cenika tudi kratka navodila o sajenju dreves, se naj priloži znamka za odgovor. 19

Valilna jajca

težka, čistih štajerk, komad 2 Din, sveža, kontroliranih ma-ter in 52

mlade psičke volčarje,

čiste pasme, pse po 190 Din, psice po 100 Din dobavi „Kra-ljovi vrelci“, Kostivnica, pošta Podplat. 52

Sena in posušene detelje

več vagonov proda po ugodni ceni: **Uprava graščine Zgor. Ptuj.** 47

1300 komadov hmelovk

eno leto rabljene, 7—9 m dolge, urodno na prodaj: kupim po 20.000 labolčnih divjakov druge vrste. **Vincenc Strmijan, Tenetiše št. 1, pošta Lidlja.** 50

Stalno službo oskrbnika

išče kavcije zmogčen mlaši ekonom. Naslov pri Upravi lista pod št. 47. 47

Jajca za valjenje

od amer. čistokrvnih Leghorn-kokoši po 2 Din ima na prodaj: **Franciška Borštnar, Ljubljana VII., Medvedova ul. 27.** 46

Valilna jajca

čistokrvnih plimetrosk kokoši oddaja komad po 3 Din **Vilka Jenko, Vevče pri Ljubljani.** 45

1000 kg pšenične slame

zamenjam za seno. **Andrej Jenko, Zapoge 23, pošta Smlednik.** 44

Jajca za valjenje

od rjavih štajerskih kokoši po Din 2.— komad, pakovano franko Slovenjgradec, oddaja: **Kokosierejsko središče inž. Jo-sip Felber, Starl trg, pošta Slovenjgradec.** (Razpošila se le po povzetju). 48

KMETOVALEC

št. 5.

V Ljubljani, 31. marca 1934.

Leto 51.

Bednostni sklad in javna dela.

Ing. Hočevar.

Pod silo socialnih in gospodarskih razmer in da se zaposli brezposelne, je k. banska uprava ustanovila takozvani bednostni sklad. V tem skladu so prav mačehovsko odmerjeni krediti za hidrotehnična dela, dasi bi morali ravno ta dela z vsemi sredstvi pospeševati. Dobro stran ima ta ustanova v tem, da smo prišli do izvršitve melioracijskih del, ki bi jih sicer z rednimi državnimi in banovinskimi krediti nikoli ne izvršili ali vsaj v do- glednem času ne.

Ravno melioracijska dela so za zaposlitev brezposelnih najbolj pripravna, ker zahtevajo razmeroma veliko delavnih moči, pa malo izdatkov za gradbeni material. Tudi pomenijo v primeri z drugimi gradbenimi deli trajno povišanje poljedelskih pridelkov, s katerimi izboljšamo gospodarske in socialne razmere.

Imamo veliko melioracijskih del, ki čakajo na izvršitev. Ravno v današnjih časih, ko so cene poljedelskim pridelkom padle pod vsako normalno ceno, moramo izvrševati melioracijska dela. Pomagano bo na eni strani kmetovalcu, na drugi strani pa brezposelnim.

Vsi kmetovalci banovine ali države ne morejo imeti že od narave dobre zemlje. Velika večina poseduje slaba zemljišča, ki jih morejo šele z dragimi melioracijskimi deli izboljšati. Zato je povsem upravičeno in na mestu, da jim država in banovina priskočita na pomoč z izdatno podporo.

Pri sestavi gradbenega programa moramo podpreti predvsem že obstoječe vodne zadruga, ki izvršujejo večja melioracijska dela.

Sedanji način izvrševanja javnih del se mora poenostaviti. Tehnična dela naj se povsem ločijo od administrativnega (upravnega) dela drugih javnih korporacij (ustanov), sicer je popolna anarhija (nered) tu.

Predvsem moramo gledati in upoštevati to, da izvršujemo ona gradbena dela, ki imajo javno ali splošno korist. S

„krpanjem“, kakor se je omenilo v časopisih, ne bomo izvršili nobenih pomembnih del in ne morejo nobenemu koristiti, še manj pa javnosti. Gledati moramo, da se z brezposelnimi tudi nekaj ukrene, sicer bi to slabo vplivalo na javnost in bi vodilo k popolnemu nezaupanju.

Melioracijska dela moramo torej kljub vsem težavam z vsemi sredstvi pospeševati, kar ravno dosežemo s pritegnitvijo brezposelnih, in tako bi odpadle velike vsote za podpore brezposelnim.

Nismo še pozabili na katastrofalne poplave v obsežnih pokrajinah. Opominjajo nas, da vendar že enkrat pričnemo z regulacijskimi deli v prizadetih krajih, za kar imamo ravno sedaj priliko, da zaposlimo veliko število brezposelnih. Predpogoj pa je, da se odobrijo iz bednostnega sklada za hidrotehnična dela večji prispevki.

Tudi država namerava izvršiti obsežna javna dela. Ker so ta dela predvsem tehničnega značaja, bi bilo na mestu, da se sestavljajo gradbeni programi vedno s sodelovanjem tehničnih organov k. banske uprave. Kakor pa je razvidno iz dosedanjih razprav pri sreskih načelstvih s predstavniki občin, se to ni zgodilo. Bojimo se, da se bo zopet samo „krpalo“ in da ne bomo izvršili nobenega večjega gradbenega ali melioracijskega dela.

Javna dela se morajo izvrševati tudi v pasivnih pokrajinah in v onih predelih, ki so trpeli zaradi lanskih katastrofalnih poplav. S tem bi se vsaj do neke meje ublažilo socialno zlo.

Program za javna dela naj bo točen in za vse kraje pravičen.

Statistika Zbornice T. O. I. o prijavljenih in odjavljenih obrtih v l. 1933. in njen odnos do kmetijstva.

Ing. B. Ferlinc.

Zbornica za T. O. I. je izdala statistiko o stanju trgovine, obrti in industrije v l. 1933. za našo banovino, iz katere posnemamo sledeče značilne podatke:

Trgovina: Prijavljenih novih podjetij je bilo v l. 1933. vsega 777, objavljenih 2107, to je 1330 odjav več. Trgovina je torej občutno nazadovala. Kmeta zanimajo posebno podatki o trgovskih obratih, ki se bavijo s prodajo kmetijskih pridelkov, odnosno kmet, potrebščin; naravno je namreč, da mora današnja stiska v kmetijstvu najti odjek tudi v trgovini. Nazadovale so, sledeče panoge: trgovina s konji 12 odjav, trgovina z živino 54, prasiči 20, les 166, leseni izdelki (suha roba) 3, kurivo 12, manufakturno blago 24, deželni pridelki 67, seno in slama 6, semena 9, živila 105, mlekarstvo 38, sadje 11, meso in mesni izdelki 14, perutnina 43, delikatose 33, branjarije 116, kramarije 8, mešano blago 61, stavbni material 9, vino 30, vino in pivo v zaprtih steklenicah 32, žganje 12, žganje v zaprtih steklenicah 16, sejmarstvo 97, agenture in komisijske trgovine 45, mešetariji 5, in pri raznih drugih panogah pa 286 odjav. Od 1330 objavljenih trgovin je bilo torej 1044 v več ali manj tesni zvezi s kmetijstvom, kar znaša 78.5% vseh odjav.

Obrt: Skupno je bilo obrti v l. 1933.: prijav 927, odjav pa 2263, ali 1336 odjav več. V zvezi s krizo v kmetijstvu, so nazadovale sledeče obrti: vrtarji 4, izdelovanje raznega stavbnega materiala 25, lončarji 8, kovači 20, podkovni kovači 20, ključavničarji 19, kleparji 4, kolarji 42, žage 42, sodarji 22, mizarji 83, sedlarji 18, metlarji 3, ščetarji 3, tkalci 5, vrvarji 1, izdelovanje pletenin 34, krojači 138, šivilje 269, izdelovanje perila 8, čevljarji 239, mlinci 41, mesarji 29, mesarji in prekajevalci 4, izdelovanje konjskih mesnih izdelkov 2, klanje drobnice 2, izdelovanje žganja 8, stavbna podjetja in stavbeniki 8, zidarji 13, tesarji 13, vodnjakarji 3, pleskarji in sobni slikarji 25, gradbeniki 50, razne druge panoge 33. Od 1336 opuščenih obrtnih podjetij je bilo torej 1303 v več ali manj tesni zvezi s kmetijstvom, kar znaša 97.5% vseh odjav. Pri podrobnejšem pregledu se bo sicer ta veliki odstotek zmanjšal na približno 60%, ker se mora pripisati zmanjšanje obrtnih obratov v oblačilni stroki (krojači, šivilje, čevljarji) in v stavbarskih panogah v pretežni večini zmanjšani potrebji nekmetijskega stanu, čeprav se mora z druge strani upoštevati tudi to, da so ti stanovi skrčili svoje potrebe ravno zato, ker je kmet izgubil plačilno zmožnost ter so se zmanjšali dohodki tudi drugim stanovom.

Industrija zaznamuje 18 več prijavljenih obratov za izdelavo izdelkov na tovarniški način, gostilniška obrt zaznamuje pa 8 prijav več nego odjav. Povečanje industrije in gostilniške obrti ni odjek prilik v kmetijstvu, nego je izraz državne trgovinske politike, odnosno tujskega prometa.

Gorenjo statistiko Zbornice za T. O. I. moramo primerjati s statistiko sprememb v kmetijskih obratih, odnosno še bolje, s spremembami o dobičkanosti in premoženju kmetijskih gospodarstev. Šele tedaj moremo točno dognati, kolikšne so spremembe v trgovini in obrti, ki so v neposredni zvezi s stanjem v kmetijstvu.

Žal, kmetijski stan ni tako srečen, da bi imel svoje stanovsko zastopnico-zbornico, kakor jo imajo drugi stanovi že od nekdanj. Dokler ne bomo imeli kmetijskih zbornic, ki bodo zbirale vse najvažnejše podatke za kmetijsko produkcijo in iste statistično predelale, ni misliti na smoteno uravnavesenje drugih gospodarskih panog s potrebami in sposobnostjo kmetijske produkcije in gospodarstva. Delale se bodo vedno usodne pogreške v vsej naši gospodarski politiki, dokler do tega dejstva ne bo prišlo.

Neizpodbitna resnica je, da je kmetijstvo v zvezi z gozdarstvom edina praproizvodnja, ki uravna človeško delavnost. Vsako drugo človeško delovanje zavisi od te temeljne produkcije. Sicer spadajo tudi rudarstvo, lov in ribarstvo v praproizvodnjo, toda človek to produkcijo skoro nič ali le malo uravnava, temveč le izkorišča njene proizvode po potrebi. Nasprotno pa trgovina, obrt in industrija nikakor niso samostojne produkcije, temveč so le pomožne panoge kmetijsko-gozdarske temeljne produkcije. Posebno trgovina je le posredovalec med produkcijami in konzumom. Zato je razumljivo, da more roditi blagostanje in popolno zaposlenost vseh panog človeške delavnosti le uravnavesenje temeljne produkcije z njenimi pomožnimi panogami. Le v tem slučaju moremo tudi pričakovati, da se bo vsestransko razmahnila znanost, umetnost, kultura in civilizacija, sploh vse ono, kar je v zvezi s človeškim duševnim življenjem. To načelno dognanje v odnosu raznih gospodarskih panog bi bilo potrebno, da moremo pravilno razumeti podatke o propadanju trgovine in obrti v odnosu do kmetijstva v Dravski banovini, čeprav se ponovno poudarja, da nam za točno spoznanje manjkajo potrebni podatki o položaju v kmetijsko-gozdarskih obratih.

Nazadovanje trgovine in obrti je v veliki meri pripisovati dejstvu, ker je kmet obubožal. Cene kmetijskih pridelkov so

padle na 62%, industrijskim proizvodom pa le na 82%. Višina cen, ki jih zaznamuje trgovina, so mišljene takrat, ko nakupi pridelke konzument ali pa obrt in industrija, ki jih uporabljajo kot sirovine. Prava višina cen kmetijskih proizvodov, ki jo dobi izplačano pravzaprav kmetovalec, pa je v resnici mnogo manjša. Iz navedenega sledi, da so kmetijski pridelki prihajali v trgovini skozi več rok (s prekupčevanjem), predno sta jih konzument ali industrija mogla kupiti. Dokler so bile cene kmetijskim pridelkom visoke, se je to prekupčevanje lahko preneslo, ker so se z njimi nadoknadili kapital in trud kmetu, vložen v delo pri proizvodnji. Danes pa je izkupiček pri prodaji kmetijskih pridelkov izredno majhen, saj ta včasih komaj da povrne kapital in trud, ki je vložen v proizvodnjo. Cene kmetijskih pridelkov te mnogoštevilne prekupčevalce ne morejo več prenesti. Dandanes, ko ves izkupiček za pridelke komaj povrne vložen kapital in niti od daleč ne krije ne truda ne obresti od kapitala in je razlika cen med splošnimi in prodajnimi tako malenkostna, postaja zares ta vmesna trgovina nepotrebna, ako znašajo režijski stroški manj od te razlike, tako da ostane še nekaj kot čisti dobiček. Verjetno je, da je teh posredovalcev v trgovini preveč, zato število podjetij nazaduje, kar moremo dognati ravno pri trgovini z raznimi kmetijskimi proizvodi (živali, pijače, živila, mleko, mlečni proizvodi, sadje itd.).

(Dalje prih.)

Čuvajte javne listine!

A. Sotler.

Med drugimi nerednostmi našega podeželja je pogosta tudi ta, da ljudje skrajno zanikrno pazijo na razne javne listine v hiši. O tem se je mogel že marsikdo prepričati; posebno veliko bi pa vedeli o tem povedati razni javni službeni organi. Razne pogodbe, pobotnice, sklepi raznih oblastev, zavarovalne listine, potrdila o plačanih davkih, vojaški in drugi osebni dokumenti i. t. d., vse to je pomešano med tekočo korespondenco, po raznih predalih med obleko ali celo med jestvinami, vsekakor pa v velikem neredu. Ni treba še posebej govoriti o stanju, v kakršnem se nahajajo taki „papirji“, ki so dostopni vsakemu, včasih tudi otrokom. In potem tisto

razburljivo iskanje, ko se rabi ta ali ona listina! Posebno še pa se maščuje tako nemarno shranjevanje listin za slučaj večjih naravnih nezgod ali ob požaru, ko se še stvari, ki so na svojem mestu, le težko reši.

Vsaka taka javna listina, ki nam gre po zlu, pomeni za nas v vsakem slučaju izgubo. Ne samo zaradi stroškov, ki nam jih prinese ponovno izstavljanje takih listin ali duplikatov, nego nam je, poleg drugega, z izgubo takih listin dostikrat pretrgana tudi vez s stvarnimi dogodki preteklosti, kar more biti za nas včasih velike važnosti. Da niti ne govorim o slučajih, ko nasprotna stranka izgubo gotove listine še celo brezvestno izkoristi.

Da se obvarujemo pred takimi nemilimi slučajmi, shranjujmo javne listine vedno v najlepšem redu in na res primernem mestu. Po možnosti jih držimo strogo zasebno, v posebnem predalu ali omarici in tako, da ne more vsakdo, kadar hoče, do njih.

Posebno važne dokumente dostikrat niti doma ne smemo imeti, ampak jih shranimo na varnih mestih, t. j. na sodiščih, v bankah itd.

Poljedelstvo in travništvo.

Naprava umetnih travnikov.

Ing. Sadar.

Najprej nekaj o setvi umetnih travnikov. Marsikdo namreč misli, da je stvar že rešena s tem, da vrže nekaj travnega in deteljnega semena tja na kakršnokoli njivo, misleč: „Bo že rastlo.“ Če pa ne bo rastlo, se bo pa jezil na seme, na trgovca in na mene, ki govorim o umetnih travnikih.

Dobro si zapomnimo: brez dobre zemlje in brez dobrega semena, ne bo umetnega travnika! Pa smo dobivali prijavnice za seme in odgovore na vprašanje, kdaj je bila zemlja gnojena: „pred dvajsetimi leti“, ali „še nikdar gnojena s hlevskim gnojem.“

Zemlja mora biti dobro zagnojena, v stari moči in čista plevela. Če travnik preorjemo, tedaj ga moramo najmanj dve leti obdelovati kot njivo in sejati tjakaj poljske sadeže. Zadnji sadež bodi krompir ali koruza, ki je bil prav pošteno pognojen. Šele, ko je uničen na njivi plevel, ki je poprej gospodaril na travniku,

je prišel trenutek, ko lahko sejemo umetni travnik. Kdaj moramo travnik pravilno preobrniti? Preorjimo ga že avgusta meseca. Pa čisto plitko! Brazda mora biti enkrat širša kot znaša njena globina. Najboljša je globina 10 cm, širina brazde torej 20 cm. In brazdo položi tik sosednje brazde! Brazda mora biti popolnoma obrnjena. Trava na dno! Niti bilke ne smeš videti na preobrnjenem travniku. To je pa le tedaj mogoče, če prvo brazdo odstraniš s pota. V sredi travnika ne sme po oranju ostati jarek. Kako zopet to napraviš? Da orješ z obračilnim plugom, če pa tega nimaš, tedaj pa nehaj orati, ko je sredi travnika nekaj brazd široka ozara! In to ozaro tedaj obrni z lopato ali z motiko. Najboljši predsadež za umeten travnik je torej gnojena okopavina. V jeseni pred setvijo globoko orješ, pognojiš še z umetnim gnojem, spomladi zemljo zrahljaš in zravnaš, začetkom aprila se pa pripraviš na setev umetnega travnika. Dolej si se že moral odločiti, kaj boš sejal, to je ali misliš sejati le deteljno mešanico, ali menjalni travnik ali stalni umetni travnik ali stalni pašnik. Čemu to? Da veš, kaj hočeš in kakšno seme boš sejal. Pravkar imenovane pojme moram raztolmačiti.

Kaj je deteljna mešanica? Beseda že pove, da je to travišče, ki je na ta način nastalo, da si sejal na njivo v žito najprej deteljo, takoj nato pa še eno ali dve vrsti trav. V tej semenski mešanici zavzemajo detelje 80—90%, trave pa le 20—10%. Detelje so bodisi črna ali švedska ali nemška detelja, trave pa laška ljulika, francoska pahovka ali pasja trava ali mačji rep. Najnavadnejša deteljna mešanica je ona, ki vsebuje 16 kg domače detelje in 6 kg laške ljulike. Če želiš, da deteljna mešanica traja 2—3 leta, dodaj še malo mačjega repa (3½ kg). Nemške detelje gre 35 kg na ha, dodaj pa 5 kg pasje trave. Ta mešanica traja 3—4 leta. Možne so še razne druge deteljne mešanice, toda ne morem vseh naštetih. Kdor želj točnejših podatkov, naj vzame v roko mojo brošuro: „100 navodil o urejanju umetnih travišč“. Čemu pa sploh sejemo deteljne mešanice? Zakaj ne samih detelj? Pridelek je večji in krma je boljše, to sta dva poglobitna razloga, ki jih zagovarjata. Ureditelj deteljnih mešanice je poceni, seveda pa trajajo deteljne mešanice le 1—4 leta.

Kaj je menjalni travnik? To je travnik, ki traja 3—4 leta, nato ga preorjejo in izpremenijo v njivo. Po 3—4 letih njivske službe se spet zaseje umeten travnik. Radi tega menjavanja je dobil naziv menjalni. Pravijo mu tudi ornica, ker se pač zasejava in ponovno orje. V semensko mešanico se vzame malo več detelje (⅓) kot pri stalnem travniku in seveda tudi le take vrste trav in detelj, ki se v 3—4 letih izrodijo. Torej malo več kratkotrajnih vrst.

Slika 25. Gnojilni poskus na ozimni rži posestnika Ivana Zupanca, Strakovlje pri Kranju (fot. K. Pučnik, Zagreb).

Negnojeno.	Polno gnojenje NPK na
Pridelek:	1 ha površine:
2.100 kg zrna	200 kg apnenega
5.200 " slame.	dušika (N)
	400 kg superfosfata (P)
	200 kg 40% kalijeve
	sol
	Pridelek
	(polno gnojenje):
	2.700 kg zrna
	6.500 " slame.

Kaj je pa stalni travnik? Oni umetni travnik, ki naj trpi najmanj 6—8 let. Na takem travniku pa že morajo biti trave, ki vzdržijo več let. Seveda nekaj kratkotrajnih tudi za prva leta. Starejših umetnih travnikov kot 8 let pa ni. Tedaj namreč ne moremo več govoriti o umetnem travniku, ker se je ruša že čisto prilagodila okolici; vsekakor pa tako poslabšala, da pridelek več ne plača truda. Zato je najbolje zopet — orati.

Kdor ne pozna številnih vrst trav in detelj, ki so potrebne za setev umetnega travnika, ne bo mogel sestaviti travnih semenskih mešanice. Sicer najde precej navodil v knjigi ing. Turka, toda moral se bo v stvar precej poglobiti. Najbolje je, da stopi do sreskega kmetijskega referen-

ta, ki mu bo dal vsa pojasnila glede sestave travnih semenskih mešanic. V vsakem slučaju bi pa odsvetoval kupovanje travniških semenskih mešanic pri trgovcih, ako nisi o njihovi zanesljivosti globoko prepričan. Kupuj jih pri svoji kmetijski organizaciji, kjer veš, da boš dobro postrežen! Pri tem pa ne glej na nizko ceno. Par kovačev prištedka se lahko pozneje kruto maščuje.

Slika 26. Gnojilni poskus na krompirju posestnika Antona Gorca, Drnova, sres Krško (fot. K. Pučnik, Zagreb).

Negnojeno.
Pridelek:
6.840 kg gomoljev.

Polno gnojenje NPK na 1 ha površine:
200 kg apnenega dušika (N)
300 kg superfosfata (P)
200 kg 40% kalijeve soli (K)
Pridelek:
11.520 kg gomoljev.

Odkar je kraljevska banska uprava vzela zadevo v svoje roke, je stvar za kmetovalca še mnogo enostavnejša. Prijavi se pri občini in napiše posebno prijavnico, ki jo mora pač točno izpolniti, kajti na temelju njegovih navedb se sestavlja travniška semenska mešanica. Prijavnico dostavi občina sreskemu načelnstvu, sreski kmetijski referent jo pregleda, če je vse strokovno v redu, nato jo pa pošlje kraljevi banski upravi. Tu v Ljubljani pa sestavimo semenske mešanice in jih preko Kmetijske družbe dostavimo prijavitelcu, ali ga pa pozovemo, da pride k družbi po seme. Poleg semena se mu dodeli tudi primerna množina nitrofoskala, ki naj ga trosi pred setvijo. In kar je poglavitno, vse skupaj dobi prijavitelc še po znižani ceni. Znižanje znaša od 50 do 30%. Čim več živine ima, tem manjši je popust. Do 8 glav živine 50%, do 12 glav 40%, nad tem številom pa 30% popusta. Lansko leto smo uredili na ta način

okoli 50 ha, letos jih bo še enkrat toliko. In kar je najlepše: razen dveh posestnikov, ki sta bila spomladi pod vodo, so vse naprave prav lepo uspele.

Ko si si na katerikoli omenjenih načinov oskrbel semena, tedaj seješ od začetka do konca aprila. Seješ le v zaščitni sadež t. j. v žito, ki bo varovalo nežno rastlinico pred sušo. Seješ v zeleni oves. To je najbolje. Torej v oves, katerega boš zelenega pokosil, ko zraste ped visoko. Oves sej teden dni poprej ali pa hkrati s semensko mešanico. Le kjer so spomladi suhe, bo bolje oves redko sejati in pustiti ga, da dozori. Oves zavlečeš. Nato seješ semensko mešanico. Dobro jo pa premešaj, preden seješ! Kajti zrno travnih detelj je različno težko, debelo in veliko. Najbolje je, da seme pomešaš z mivko (drobnim peskom), in seješ v dveh obrokih. Prvič podolž, drugič počez. Sej čisto pri tleh ob mirnem vremenu! Sešaj pa pazi, kako spraviš zrnje v zemljo. Nikakor ne smeš z brano na njivo. Kar z vejami ga malo zagrebi v zemljo, najbolje je pa z grabljami, prav tako kakor spravijo žen-

Slika 27. Gnojilni poskus na umetnem travniku pri posestniku Ivanu Podpeskarju, Kokrica pri Kranju (fot. K. Pučnik, Zagreb).

Negnojeno:
7.200 kg sena in otave.

Polno gnojenje NPK na 1 ha površine:
200 kg apnenega dušika (N)
300 kg superfosfata (P)
200 kg 40% kalijeve soli (K)
Pridelek:
14.500 kg sena in otave.

ske na vrtu drobno seme solate v zemljo. Dobro je tudi, če zemljo povaljaš, toda tudi brez valjarja izhajaš. Travno seme ne sme priti globlje v zemljo kot pol cm. Gorje onemu, ki tega neve in se za to ne zmeni! Seme bo v zemlji zamrlo in vse

delo bo zastoj. Vrednost semena boš pa znal ceniti, ko ga boš plačal. Najmanj Din 800.— nas stane seme samo za 1 ha stalnega umetnega travnika. Kaj pa še umetni gnoj in delo in povrhu še neuspeh in jeza. Resno je torej treba vzeti stvar v roke in uspeh je v naprej zajamčen.

Ko je seme srečno v zemlji, je delo v glavnem končano. Če naj je še nebo milo in nam pošlje nekaj dežja, bo tem lepši uspeh. Ko je oves pedenj visok, dol z njim. Ne vozi ga z njive, temveč znosi ga. Prvo leto sploh ne vozi po mladem travniku, ne gnoji mu niti z gnojnimi niti z umetnimi gnojili! Oves bo na novo pognal. Preden gre v latje, ga pokosi. Sedaj se bo pa travnik lepo razvil. V jeseni boš tretjič kosil. Drugo leto boš nakosil celo leto 80—120 q na ha. V jeseni mu pognoji in tako vsako leto naprej in zadovoljna bo sta oba: travnik in kmetovalec. Nad vse pa bo hvaležna živina v hlevu.

Drobne vesti.

Posevki ozimne pšenice so na splošno dobro prezimili. Zelo pa so trpele rane setve rži po snežni plesni in gnilobi. Treba jim bo pomagati z umetnimi gnojili. Najboljše za to je gnojenje s čilskim solitrom ali apnenim dušikom na list, ki zelo dobro vplivata, da se rastline uspešno in hitreje razvijejo. Kjer je sneg že skopnel in se je zemlja že dobro osušila, začnimo takoj z hrananjem deteljšč, travnikov in pašnikov! V Prekmurju so se zlasti v nekaterih okoliših zopet pojavile poljske miši. Zatiranje naj se začne takoj, da se ti škodljivci preveč ne zaplodijo. V to svrhu se najbolj priporoča s strihniinom zastrupljeno zrnje, katerega bi morali polagati vsi posestniki napadenega okoliša večkrat in ponovno v mišje rove. To sredstvo ima veliko prednost, da se ga lahko rabi v vsakem letnem času in da učinkuje dosti dolgo, kar pri tifuznih bacillih ne moremo trditi. V največje varstvo se priporoča podlasica, ki je naravni zatiralec in uničevalec poljskih miši.

Kr. banska uprava bo še to spomlad razdelila 2500 kg izvirnega pernavskega semenskega lanu. Kdor ga želi, naj se javi pri sreskemu kmet. referentu. Lan se bo delil proti vrnitvi po žetvi.

Iz Avstrije poročajo o nekaterih zanimivostih v rastlinski proizvodnji:

Pri poskusih s koruzo za kuhanje je najboljšje uspehe pokazala sorta „zgodnji mamut“.

Med deteljnimi mešanici se je izborna obnesla ta-le: 58% domače detelje, 18% švedske detelje, 12% laške ljulike in 12% mačjegá repa

in pa mešanica z lucerno: 85% nemške detelje, 5% domače detelje, 5% francoske pahovke in 5% zlatega ovsa.

Poskusi so potrdili, da ni dobro in potrebno, ako pregosto sejemo pri napravi umetnega travnika. Množine na 1 ha potrebnega semena, kakor jih priporočata Weinzierl ali Stebler, so previsoke. Ta dva strokovnjaka priporočata na 1 ha 50—60 kg mešanic travnega in deteljnega semena. Zadostujejo mnogo manjše količine, najmanj za 25%. V splošnem se dandanes seje na 1 ha 40 do 44 kg semenske mešanice. Niso torej potrebne doklade, ki jih priporoča Weinzierl.

Za zimsko grašico v zmesi z ržjo se je najbolje izkazala panonska grašica. Kosmata grašica je slabša. Važna je zgodnja setev, kajti pri pozni setvi propade 5—25% posevka. Rž je za zmes boljše od pšenice. Najboljša mešanica je: 80 kg rži, 70 kg sivega (njilvskega) graha in 60 kg panonske grašice.

Poskusi s **sudansko travo** so pokazali, da je boljše od moharja, da pa koruza daje večje pridelke. Le to se ji šteje v dobro, da se lahko trikrat kosi in da torej daje dalje časa svežo krmo. Mešanica sudanske trave in grašice daje dobre pridelke. V splošnem so pa metuljnice pri drugi košnji potisnile sudansko travo v ozadje. Sejali so 45 kg sudanske trave na 1 ha.

Soje se seje v Avstriji že 2000 ha. Zgodnje sorte potrebujejo za zorenje 110—125 dni. Dajo pa 15—25 q zrnja na ha. Splošno so zemljo za sojo cepili. Cepljenje je povečalo pridelek do 80%. Najboljše cepilo je „Radicin“.

Lan in konoplja na Ogrskem. Za obstoj teh kultur skrbijo 3 tvornice za predelavo lanu in 5 tvornic za predelavo konoplje. Gojenje lanišča in konopljišča se vrši le v teh tvornicah. Tvornice sklepajo s pridelovalci kupne pogodbe v naprej za leto dni. Seme priskrbijo tvornice. Konopljo sejejo za predivo in za seme. Sejejo domačo oplemenjeno vrsto konoplje in italijansko konopljo. Tudi maloazijska konoplja je cenjena. Konoplje sejejo 45 kg na oral za predivo in 8 kg za pridobivanje semena. Za predivo jo sejejo na gosto kakor pšenico, za seme pa v vrste, 40 cm razmaknjeno. Na oral dobijo 30—35 kg konopljišča, ki se plačuje po 50 dinarjev za 100 kg. L. 1923.—1929. so sejali 14.000 oralov konoplje. L. 1933. pa le 6000 oralov. Močno namreč konkurira konopljišču juta, ki se uvaža. V Szegedinu je posebna postaja za oplemenjevanje lanu, konoplje in oljnatih rastlin.

Jugoslavija lahko izvozi letno 2—4 milijone mst. pšenice, Rumunija pa 4.5—9.5 milijonov mst. Avstrija, Nemčija, Grčija, ČSR in Italija pa uva-

žajo letno okoli 36 milijonov mst. pšenice in 21 milijonov mst. koruze.

Na menjalnem travniku se prav pogosto močno razbohoti pirika. Najlažje jo zatremo tako-le: Pirika se najbolj razvija spomladi in jeseni, torej dvakrat na leto. Spomladi menjalni travnik preorjemo in zasejemo mešanico 150 kg letne grašice ali njivskega graha in 50 kg ovsa. Gnojimo s 150 kg kalijeve soli in 200 kg superfosfata. Ko doseže zaželjeno višino, mešanico kosimo, njivo preorjemo in nanovo zasejemo z isto mešanico ali pa z gorčico. Poleg tega v jeseni še popasemo z ovcami.

Sadjarstvo in vrtnarstvo.

Sadjarjem v prevdarek.

Leta 1933. so pokrajine, ki so bile oblaгодarjene z dobro sadno letino, zamudile krasno priliko, da se gospodarsko opomorejo. Sadja je bilo malo in plačale so se dobre cene, zlasti za lepo kakovostno blago. Žal je bilo takšnega sadja zelo malo, kar je tudi krivda naših sadjarjev. Vzrok, da nismo imeli dosti lepega sadja, s katerim bi mogli zadovoljiti mnogoštevilne kupce, moramo iskati v nezadostni zaščiti sadnega drevja pred različnimi živalskimi in glivičnimi škodljivci, ki so uničili polovico letine, in so še temu, kar je ostalo, pokvarili kakovost, odnosno njegovo lepoto.

To žalostno dejstvo je potrdila tudi velika sadjarska razstava v Beogradu prošle jeseni. **Skoro vse razstavljeno sadje je bilo napadeno od bolezni ali pa ga je črv nagrizel. Le redki vzorci sadja so bili popolnoma zdravi, kakor ga zahteva izvozna trgovina in razvajeni domači konzument.** Sadjarji, ki so razstavili zdravo sadje, pripisujejo uspeh le pravilnemu postopanju pri zaščiti sadnega drevja pred različnimi škodljivci, in priporočajo sledeči način.

Že v jeseni se mora drevje obвити z lepljivimi pasovi znamke „Höchst“. Pozimi ali vsaj v zgodnji spomladi izvedemo zimsko škropljenje drevja s **3% raztopino Solbar-ja, po cvetenju se škropi z 1% Nosprasen-ovo brozgo.** To je vsa umetnost za pridelanje zdravega sadja, torej nekakšen abecednik sadjarja glede zavarovanja sadnega drevja proti škodljivcem.

Letos se v Dravski banovini pričakuje dobra sadna letina, med tem ko je lani le na 1/3 površine naše banovine obrodilo sadje. Pričakovati moramo torej v trgo-

vini ostro konkurencio sadjarjev med seboj. **V tem boju bo zmagal le oni, ki bo imel kakovostno in zdravo sadje.** Ne sme mo pozabiti, da ima tudi meščan, kupec našega sadja, pravico, da se ga za njegov denar dobro postreže z zdravim in okusnim sadjem, ki ni izjedeno od črvov, ali polno različnih lis in peg od glivičnih bolezni.

Čim večja pa bo ponudba sadja, tem večje bodo tudi zahteve kupcev. Ugodna prilika iz lanskega leta, ko se je moglo vnovčiti vsako sadje ne glede na kakovost, se v letu 1934. gotovo ne bo ponovila. Če torej sadjar ne bo postopal po gori opisanem načinu borbe proti sadnim škodljivcem in boleznim, ne bo mogel pridelati kakovostno sadje, prodati ga bo moral za nizko ceno, če se mu bo vnovčevanje sploh posrečilo. Vse nade, da se bo kmet s prodajo sadja gospodarsko opomogel, se bodo zopet razblinile v prazen nič, med tem ko bi naše sadjarstvo sicer lahko bilo res dobičkanosno in tudi donosna panoga naših kmetij.

Zato velja tudi v sadjarstvu stari pregovor, ki ga pa primerno prikrojimo: „Pomagaj sebi in sadnemu drevju s smotrnim uničevanjem škodljivcev in bolezni in Bog ti bo pomagal“.

Zanimivo zdravljenje.

Fr. Štupar.

Ob kurjem krmišču stoji mlada hruška. Ker se da kokošim kaj zmakniti ali jim tudi kaj ostane, se tja zatekajo ne- vabljeni gostje, med njimi včasih tudi srake, da preže na obed. Nekoč je bila vrhnja mladika v enoletni kroni hruške prelomljena, da se je samo še na eni strani držala za lub drevesca. Visela je navzdol. Nj dvoma, da je nanjo sedla sraka, in ker je bila pretežka, je vrh prelomila. To je bilo jeseni, ko je listje že odpadalo.

Prestrašil sem se, ko sem videl to poškodbo. Kako naj obrežem krono, da obdrži lepo obliko, ker pod prelomom ni bilo nobenega očesa? Prirezal sem dve deščici, dvignil prelomljeni vrh, prislonil deščici ob prelom ter vse skupaj trdno povezal z rafijo.

Upanja na zacelitev nisem imel. Mislil sem si: sedaj je šele jesen, čez zimo se bo rana izsušila in spomladi vrh ne bo imel toliko moči, da bi se prirasel.

Toda prišlo je drugače. Spomladj je pričel vrh poganjati prav tako, kakor stranski poganjki. Da bi česa ne poškodoval, nisem rane, oziroma obveze nič pregledoval; samo med letom sem rafijo dvakrat nanagloma prevezal. Jeseni sem pa obvezo odvezel in rana je bila krasno zaceljena; okrog in okrog jo je bilo zalilo tvorilno staničje.

Sedaj raste vrh, kakor da bi nikdar ne bil poškodovan.

Umetno gnojenje vrtnih rastlin.

Ing. Bogdan Pahor.

Ako hočemo imeti od vrta čim večje koristi in veselja, moramo predvsem gledati na to, da nudimo rastlinam, poleg vseh ostalih življenskih pogojev, tudi dovolj hrane. Hrano sprejemajo rastline s koreninami iz zemlje in z listi iz zraka. Iz zemlje vsrkavajo korenine razne rudninske snovi, ki se v vodi raztopijo. Iz zraka pa črpajo zeleni rastlinski deli, prav posebno pa listi, ogljikovo kislino, ki jo s pomočjo listnega zelenila in svetlobnih žarkov razkrajajo v ogljik in kisik. Iz ogljika, oziroma ogljikove kisline in vode se v procesu asimilacije (usvajanja) po zagonetnih in še ne popolnoma dognanih procesih (postopek) stvarja grozdni sladkor, ki se nadalje zgoščuje v škrob. Kisik se pa izloča kot plin iz listov. Torej iz raznih snovi, ki jih sprejemajo rastline iz zemlje, vode in iz zraka, grade rastline svoje telo.

Nastane zatorej važno vprašanje glede množine omenjenih snovi v zemlji in zraku. Ogljikove kisline je dovolj v zraku v vseh ozirih. Zemlji primanjkuje v glavnem dušika (N), fosforove kisline (P_2O_5), kalijevega okisa (K_2O) in apna (CaO). Da rastlina lahko nemoteno uspeva, mora biti naštetih snovi dovolj v zemlji. Ostalih hranilnih snovi ali spojin, ki vsebujejo elemente (prvine) klor, žvepla, vodik, kisika, silicija, aluminija, železa, magnezije, natrija itd., je vedno dovolj v zemlji. Nekatere teh snovi rastlina lahko pogreša, ker jih lahko z drugimi nadomešča. To so predvsem klor, aluminij, silicij in natrij. Ker pa rastline črpajo leto za letom iz zemlje potrebno hrano, se pojavi v zemlji primanjkljaj vseh onih snovi, ki se nahajajo v njej v minimumu (v najmanjši meri), to je **dušika, kalija, fosforove kisline**

in apna, če zemlji teh snovi ne vračamo v zadostni meri. Najpravilnejše bi bilo, če bi vse te snovi, ki jih vzamemo vsako leto s pridelki zemlji, zopet vrnilo z gnojili.

Gnojila imajo lahko po eno, dve ali pa tudi po več različnih hranilnih snovi. Hlevski gnoj vsebuje vsa v poštevh prihajajoča hranila, vendar so ta hranila v bolj razredčenem stanju. Učinek hlevskega gnoja je zato počasen, ker se njegova organska snov počasi razkrajaja. Hlevski gnoj ne vrača zemlji samo manjkajočih rastlinskih hranilnih snovi, marveč on deluje tudi neposredno na zboljšanje tal, katero pa ne moremo doseči z nobenim drugim gnojilom. Najvažnejša naloga hlevskega gnoja je, da rahlja in poživilja tla ter dovaja humus. S hlevskim gnojem pridejo v zemljo razne bakterije, ki pospešujejo razkroj organskih snovi. Pri tem razkroju organskih snovi se razvija predvsem ogljikova kislina, ki rahlja in raztaplja rudninske snovi tal, da jih lažje vsrkava rastlinstvo.

Vendar je kljub vsem tem tako važnim in hvaležnim nalogam hlevskega gnoja pokazala kmetijska praksa novejših dobe velike koristi uporabe umetnih gnojil. Sam hlevski gnoj namreč ne more zavoljo svoje šibke koncentracije (sestava) in počasnega delovanja hranilnih snovi dvigniti kmetijske pridelke na ono kakovostno in kolikostno višino, ki jo zahtevajo današnje moderne gospodarske prilike od kmetovalca in vrtnarja.

V zadnjem času se je začel uvajati tudi v vrtnarstvu umetni gnoj. Vzroki so najrazličnejši. Eden glavnih je intenzivna vrtnarska proizvodnja in pomanjkanje hlevskega gnoja zaradi vedno jačje motorizacije mesta in podeželja (motorji spodrivajo žival) in s tem opuščanja živalske delovne sile. Nadalje se umetno gnojenje uvaja tudi pri gnojenju naših rastlin lončnic, čeravno je to gnojenje nekoliko kočljivejše kot ono zunaj v naravi in zahteva veliko opreznosti pri odmeri množine gnojila. Lončne rastline imajo razmeroma malo prsti, zato je treba paziti, da se jih ne pregnoji. Po navadi gnojijo rastline lončnice z raznimi redilnimi raztopinami ali pa tudi z gnojili v prahu, in to posebno tam, kjer gre za v vodi težje topljiva gnojila, oziroma netopljiva organska gnojila in druga gnojila, kot so krvna in rožena moka, Thomasova žilindra itd.

(dale) 138

Razno.

Kraljevska banska uprava dravske banovine o omejitvi sekanja in gojitvi domačega oreha.

Opažalo se je že dalj časa, da se domači oreh preveč izsekava. Orehov les je eden izmed najplemenitejših in najdragocenejših, kar jih je v naših krajih, pa tudi sad je velike vrednosti in lahko tekmuje z različnimi uvoženimi sadnimi jedrci. Kljub temu se, posebno v sedanjem času, plačuje orehov les po prav nizkih cenah ter se na ta način oškodujejo nepoučeni kmetovalci pa tudi naše narodno gospodarstvo.

Da bi se omejilo negospodarsko sekanje oreha, je banska uprava izdala posebno naredbo (glej Sl. l. št. 111/11). Po tej naredbi je v času od 1. aprila do 15. oktobra sploh prepovedano sekanje orehovitih dreves, drugače pa se smejo sekati z dovoljenjem občinske uprave samo očitno gnila, poškodovana, močno ozebla orehova drevesa in ona, katerih plodnost je ponehala, zdrava pa le, če so zreli za sečnjo, t. j. če ima deblo v višini prs več nego 160 cm v obsegu ali nad 50 cm v premeru.

Izvoz orehovega lesa v druge banovine ali v inozemstvo je dovoljen samo za po kmetijskem in šumarskem referentu žigosana debela in kadar je zagotovljena zadostna količina za domačo potrebo in ako carinski predpisi ne določajo kaj drugega.

Odrejeno je, da se lastnikom orehovitih dreves ne smejo nalagati stroški za potovanja kmetijskih in šumarskih referentov.

Banska uprava pa noče samo omejevati sekanja in izvoza orehovitih dreves, temveč hoče, da se oreh čimbolj razmnoži v vseh krajih, kjer dobro uspeva.

Zato naredba veleva, da mora vsak zemljiški posestnik mesto posekanega oreha zasaditi vsaj dva mlada oreha. Drugače se mu sečnja ne dovoli.

V krajih, kjer oreh posebno dobro uspeva, more občupravno oblastvo po zaslišanju zemljiškega posestnika in kmetijskih strokovnjakov občinam ter posestnikom celo odrediti, da zasade na svojih zemljiščih primerno število orehovitih dreves, ki jih bo dobavila banovina po znižanih cenah.

Precepljevanje domačega kostanja. Korist, ki nam jo donša domači kostanj, obstoji sedaj pri nas v glavnem v dragocenem lesu in le manj v pridelku sadu, ki predstavlja sicer odlično ljudsko hrano, je pa za trg navadno predroben. Zato je veliko manj vreden kot debeli pitani kostanj ali maron, ki ga naši trgovci uvažajo večinoma iz

Italije za drag denar. Ni pa nobenega dvoma, da bi to sorto kostanja lahko sami doma pridelovali, in sicer v krajih, kjer so pogoji za to dani. Zlasti v bolj toplih kostanjevih legah (vinorodnih okoliših) bi nam pitani kostanj donasal lahko prav lepe dohodke. A to bi se dalo precej hitro in razmeroma lahko doseči s cepljenjem neprestarih in nepregosto stoječih bujno rastočih samoniklih kostanjevitih dreves v krajih z milejšim podnebjem. Cepljenje kostanja ni težko in se ga vsak kmetovalec v najkrajšem času naučil. Najenostavnejši in najlažji pa tudi najsigurnejši način je cepljenje za kožo (lubad) v mesecu maju s cepiči, ki smo jih že pozimi narezali.

Da bi se z uvedbo pitanega kostanja s cepljenjem v Dravski banovini čim preje pričelo, bo **kr. banska uprava** priredila v teku prihodnjega meseca maja v srezih: Maribor-levi in desni breg, Ptuj, Ljutomer, Konjice, Šmarje pri Jelšah, Celje, Laško, Brežice, Krško, Novo mesto, Metlika in Črnomelj **kratke praktične tečaje** o cepljenju kostanja ter je tem sreskim načelstvom že dodelila v to svrhu primerno množino cepičev pitanega kostanja-marona za razdelitev med udeležence tečajev tako, da si bo mogel vsak od njih že letos cepiti nekaj mladih kostanjevitih dreves na lastnem posestvu.

Dan in kraj glede prireditve teh tečajev, kakor tudi rok za prijavo k udeležbi, bodo sreska načelstva pravočasno razglasila.

Polaganje praktičnega izpita iz trsničarstva.

Gospod ban je v smislu pravilnika o opravljanju praktičnega izpita za vodstvo privatnih trsnic za trsničarje (Službeni list 7. kos, let. III, z dne 27. januarja 1932) imenoval za leto 1934. posebno tričlansko komisijo. Praktični izpiti iz trsničarstva se bodo polagali pred navedeno komisijo dne 14. aprila na Banovinski vinarski in sadjarski šoli v Mariboru. Interesenti, ki želijo ustanoviti lastne trsnice, naj vložijo čimprej pravilno kolokovane prošnje (Din 5.—) na kr. bansko upravo po pristojnem sreskem načelstvu.

Vinarstvo in kletarstvo.

Trtam zadostno razdaljo!

Fr. Vojsk.

Večkrat naletimo na nasade s pregosto nasajenimi trtami. Pravilna razdalja se podcenjuje in se napačno sklepa, čim več trt, tem večji donos. Ko sem o priložnosti poseta nekega vinogradnika ugotovil, da so trte pregosto sajene, in vprašal gospodarja, zakaj dopušča trtam tako ma-

lo solnca, mi je ztrdil: „Dosti kokoši, dosti jajc“, to je, več trt, več grozdja, več donosa. Odvrnil sem možu: „Mnogo kokoši in malo piče da malo in majhnih jajc.“ Ako je mnogo trt na omejenem prostoru, se ovirajo med seboj v prehrani, pri obsevanju, ogrevanju itd. Ob takih pogojih se trta ne more povoljno razvijati, nastavek grozdja je dostikrat slabši, grozdje ostane manjše, pomanjkljivo dozori in je kvaliteta (kakovost) vina slabša. Točna tehtanja pri trgatvi so pokazala, da so pri pregostem nasadu kljub večjemu številu trt že večkrat dobili celo manj pridelka in je vrhutega imel mošt manj sladkorja kakor na enako veliki površini pri bolj prostranem nasadu.

Pri pretesnem nasadu je ovirano tudi tako potrebno kroženje zraka med trtami. Škodljivci se tu rajše naselijo in močnejše množijo. Zaradi večje vlage na listih in grozdju pa se glivične bolezni — posebno peronospora — raneje, hitreje in močnejše razvijajo.

Docela slično škodo ima nereden nasad (z neravnimi povprečnimi in položnimi redmi, z različnimi medsebojnimi razdaljami trt), ki krati ogrevanje in osušenje zemlje, med tem ko tvorijo pri rednem nasadu vrste takorekoč cele povprečne in položne ulice za kroženje zraka in za solnčni sij. Tako se zemlja bolje ogreva in je ovirana nasel itd. in razvoj škodljivcev, kakor tudi nastop raznih glivičnih bolezni (peronospora, oidium i. dr.). Reden in zadostno prostoren nasad daje tedaj večje povprečne donose, boljše kvaliteto (kakovost) vina in zniža stroške za zatiranje škodljivcev in bolezni; je tedaj rentabilnejši (donosnejši). Te prednosti pa se uveljavijo le, če je tudi poletna nega vinske trte (trebljenje, vez, vršičkanje) racionalno (pametno, razumno) izvedena.

Glede lege, kakovosti zemlje, trtne sorte kakor tudi glede načina vzgoje (dolga ali kratka rez), je medsebojna razdalja trt kaj različna. Redi naj bodo oddaljeni drug od drugega 1.10—1.20 m; pri žičnih brajdah in kjer se obdeluje zemlja z vprežnim orodjem, ne smejo biti redi manj kot 1.20 m narazen. V redih pa naj znaša medsebojna razdalja posameznih trsov: po položnih, solncu manj pristopnih (vzhodnih, zapadnih) legah, v krepki zemlji, pri bujno rastočih sortah in ob dolgi

rezi na locne ali šparone 1—1.10 m; po solnčnih (južnih, jugovzhodnih in jugozapadnih) legah, ob šibkejši rasti in ob kratki rezi na čepe in reznike pa 80 do 90 cm. Pod 80 cm v vrstah pa ne smemo iti.

Ponesrečeni novi nasadi.

Josip Zabavnik.

V starih časih so vinograde pomlajevali z grobanjem. Trsna uš je temu načinu ohranitve vinogradov napravila konec. Delo, ki ga danes moramo izvršiti pri prenovi opešanih vinogradov, stane precej več, kakor je stalo svoječasno grobanje. To dejstvo nas sili, da smo pri obnovi vinogradov v vsakem oziru previdni, da opravimo vsa dela, ki pridejo tu v poštev, strokovno pravilno. Če se tega načela držimo, bomo imeli pri obnovi kar najmanjše stroškov in gotov uspeh. Štedljivost pa je danes potrebna bolj nego kdaj prej. Najcenejše shaja tisti, kateremu nobenega dela ni treba ponavljati, ki pride pri obnovi vinograda v poštev.

Postopajmo torej pri obnovi starih vinogradov po načelih, ki so se pokazala v praksi kot najzanesljivejša.

Uporabimo svet, namenjen za obnovo vinograda, več let zaporedoma za druge kulture (krmne rastline, okopavine), da se spočine, ker ga je trta enostransko izčrpala. Če vsebuje svet dovolj apna, bo na njem lucerna izborna uspevala, ako slabo ali pa ne uspeva, pognojimo z apnenim prahom. V kamenitem in lapornatem svetu posejmo esparzeto. Lucerna in esparzeta nam dajeta obilo izvrstne kreme za živino in obogatita zemljo na dragocenem dušiku iz zraka.

Rigolajmo pravilno pred nastopom stroge zime, da zemlja dobro premrzne in se napije dovolj vlage. Vlaga in zima mnogo pripomoreta do uspeha.

Skrbimo pa tudi za brezhibno trsje. Pri izbiri trsja grešimo navadno največ in posledica naše nevednosti ali malomarnosti so ponesrečeni novi nasadi. Važno je, da vemo, katera sorta ameriške podlage spada v naš svet. Če si v tem pogledu nismo na jasnem, vprašajmo za nasvet najbližjega vinarskega strokovnjaka in ozmimo se po naši najbližji okolici s približno našim enakimi talnimi razmerami. Odločili se bomo za podlago,

ki nam jo je nasvetoval vinarski strokovnjak, oziroma katero vidimo najbolj uspevati v naši bližnji okolici. Žlahtno sorto, cepljeno na podlago, ki spada na naša tla, si bomo izbrali po „Trsnem izboru za Dravsko banovino“, ki nam za vsak posamezni vinski okoliš priporoča najprimernejše trsne sorte. Ako si cepljenk ne moremo vzgojiti sami, jih naročimo pri banovinskih trsnicah in učnih zavodih ter pri zasebnih trsničarjih, ki imajo oblastno dovoljenje za trsničarski obrat. Naslove trsničarjev smo objavili v drugi letošnji številki „Kmetovalca“. Od zakotnih trsničarjev trsja ne kupujemo, prav nikdar pa ga ne kupujemo na trgih in sejnih od neznanih oseb, ker nam te ne jamčijo za prave podlage in tudi ne za prave žlahtne sorte. Po navadi ima tako trsje izsušene korenine, ko ga zasadimo, in potem se ne prime.

Mnogo novih nasadov se ponesreči, če jih zasadimo neposredno pred hroščevim letom. Ogrci, to so ličinke rjavega hrošča, so naši največji sovražniki, posebno tretje leto, ko so skoro že dorastli. Oglodajo nam čestokrat mlado trsje skoro popolnoma. Tako trsje se že prvo leto navadno posuši. Oglodajo nam ogrci trsje samo po eni strani debla v zemlji, tako trsje hira, morda raste počasi naprej, toda če je poškodba prevelika, mladi trs klaverno vzdrži morda leto, dve, in se končno vendarle posuši. Opažimo-li, da so nam ogrci napravili škodo v novem nasadu, tedaj vse mlado trsje natančno preiščimo in če ugotovimo, da je nad polovico mladega trsja po ogrcih močno oglodanega, tedaj nič ne pomišljajmo, temveč zasadimo nasad popolnoma na novo z močnimi zdravimi cepljenkami. Pustimo pri miru le brezhibno trsje, vse drugo nadomestimo z novim. S krparijo praznih mest skozi leta in leta dobimo neenak ščrbast nasad, ki ga nikdar ne moremo spraviti v red, da bi bil popoln. Nepopoln vinograd pa nam ne dopušča popolnega izkoriščanja zemlje, akoravno so obdelovalni stroški isti kakor pri popolnem nasadu. Iz navedenih dejstev sledi, da je tudi za vinogradnika ne samo važno, temveč naravnost potrebno, da poleg vseh strokovnih okoliščin zasleduje tudi razvoj rjavega hrošča in napravo novih nasadov v letih opusti, kadar preti nevarnost uničenja no-

vih nasadov po ogrcih. Najnevarnejši so ogrci v tretjem letu svojega razvoja, ko popolnoma doraščajo.

Vinogradnikova ureditev obrata in pripomoček za dobro vnovčenje pridelka.

Fr. Gombač.

Pred vojno in nekaj let še po vojni je imel naš vinogradnik najmanjšo skrb za hitro in dobro vnovčenje svojega vinskega pridelka. Če je le količkaj vino odgovarjalo, ga je z lahkoto prodal, kadar je hotel in vedno tudi po ugodni ceni. Tako vsestransko prijeten promet se je razvijal še po prevratu nekako do 1927. leta. Od tedaj naprej so se pa začele za vinogradnika vedno večje težave.

Bogata vinska letina 1928, zato pa kakovostno precej slaba, je živahno kupčijo popolnoma raztrgala. Prodajalo se je slabo in cene so silno padle. Sledile so nato od 1930. do 1932. kolikostno in kakovostno dobre letine, toda kupčija je le zastajala in cene so tudi od leta do leta padale. To pa deloma zaradi neprimernih taks, trošarin in carin, največ pa zaradi zastoja v splošnem gospodarstvu in slabe denarne konjunktore. Vse skupaj je naenkrat zavrlo ves promet tudi s tujimi državami in oslabilo občutno domači konzum.

Šele po odpravi, odnosno po predvidnem popravku vseh prejšnjih stanju neprikladnih naredb, se je začela vinska kupčija zopet oživljati tako, da bo zadnja letina, to je 1933, čeprav je kolikostno in tudi kakovostno znatno zaostala za prejšnjimi 5 letniki, vendarle mnogo pripomogla do zboljšanja našega že obupnega vinogradniškega stanja. Cene so se dvignile za 100—200% proti prejšnjim 5 letnikom, in kar je najvažnejše, do jeseni t. l. se bodo izpraznile vse kleti, kajti že sedaj je, vsaj v Dravski banovini, nad polovico teh izpraznjenih. Večje množine se dobijo tačas le še pri gmotno bolj trdnih vinogradnikih in pri takih pridelovalcih, ki računajo še s porastom sedanjih cen. Sicer pa so sedanje cene 5—6 Din za srednja 9—10% vina, ter 6—8 Din za sortirana vina že toliko ugodne, da menda ni računati na še večji porast, izvzemši na izredna vina.

Kaj nas torej učijo zadnjeletne vinske razmere glede na bodoče pridelovanje in na bodočo ugodno prodajo?

Predvsem, da ne smemo pridelovati preveč navadnega ali šibkega, neizrzi-tega vina, marveč kolikor možno krajevnim razmeram prilagodene in glavnemu konzumu odgovarjajoče tipe, ker le na ta način obdržimo današnje cene tudi v eventualno slabših letinah.

Mali konzumenti, to so pivci, razvajeni po zadnjeletnih dobrih vinih, jim navadna 8—9% vina nič več ne diše, zlasti, če so ta še visoka v ceni. V tem slučaju mora gostilničar marsikatero pikro opazko neprizanesljivih gostov molče požreti.

Skrb naprednega vinogradnika bodi v prihodnje le pridelovanje dobrega, dovolj močnega, ne izpod 10 odstotnega vina (17% sladkorja). Grozdje mora vsekakor dobro dozoreti in ga moramo pravilno odbirati, da ne dobi že mošt neprijeten okus. Vino moramo od preše do prodaje najskrbneje negovati, da ne dobi kak postranski okus ali da se drugače ne pokvari. Glavno je, da držimo vinsko posodo v redu. Čistota nad vse!

Da more vinogradnik vsako leto pridelati po možnosti prijetno, vsakemu kupcu ugajajoče vino tudi po jakosti, si mora pač svoj pridelek zboljšati z gojitvijo, t. j. s sajenjem ali s precepljenjem boljših sort, kakršne smo že ponovno v tem listu priporočali in kakor določa nov trsní izbor za Dravsko banovino, ki izide v kratkem po Vinarskem društvu za Dravsko banovino v Mariboru.

(Nadaljevanje.)

Razno.

Podružnicam Vinarskega društva za Dravsko banovino v Mariboru.

Vinarske podružnice naj pravočasno prosijo kr. bansko upravo v Ljubljani za zastopstvo vinarskega strokovnjaka k podružničnim prireditvam. Če to store po Vinarskem društvu, je vloga takse prosta.

Nekatere Vinarske podružnice so s pobiranjem članarine v zamudi. Vabimo jih, da članarino takoj poberejo in jo pošljejo Vinarskemu društvu v Mariboru, ker drugače ne bi mogle sodelovati na občnem zboru, oziroma pri volitvah dne 26. maja 1934 (glej § 4. in 8. društvenih pravil).

Članarina Vinarskega društva za Dravsko banovino v Mariboru znaša

za leto 1934. 10.— Din

do 3 oralov vinograda, za vsak nadaljnji oral pa se poviša članarina za 5.— Din, tako da plača posestnik 5 oralov vinograda 20.— Din.

Naročnina za skupno glasilo „Kmetovalec“ znaša 25.— Din letno. Kdor hoče dobivati „Kmetovalca“, plača torej poleg članarine za Vinarsko društvo še naročnino za „Kmetovalca“, to je 35.— Din in po 5.— Din več za vsak oral vinograda nad 3 orale.

V Vinarskih podružnicah organizirani člani plačajo članarino in naročnino svoji podružnici. Vsi neposredni člani pa nakažejo oboje Vinarskemu društvu v Mariboru s položnico na njegov čekovni račun št. 10.786 pri podružnici Poštne hranilnice v Ljubljani.

Naročil na „Kmetovalca“ brez nakazila članarine in naročnine ne moremo upoštevati.

Položnice pošljemo na zahtevo vsakomur brezplačno.

Vinarsko društvo za Dravsko banovino v Mariboru
Razlagova ul. 13.

Iztrebljenje šmarnice.

V novem finančnem zakonu kmetijskega ministrstva je važna določba za naše vinogradništvo, ki določa, da morajo vinogradniki, ki imajo v svojih vinogradih samorodnice, kakor je šmarnica, izabela, otelo itd., v teku 10 mesecev iztrebiti to trto, sicer se bo to zgodilo z zakonom. Za domačo uporabo pa sme vsak poljedelec imeti do največ 500 samorodnic. Do sedaj neplačana samoupravna taksa na šmarnico se odpiše.

Vinska trgovina v Dalmaciji.

Januarja in februarja je bila vinska trgovina v Dalmaciji zelo živahna. Skoro po vseh vinorodnih krajih se je vina mnogo prodalo, največ pa na otoku Korčuli in v šibeniškem srezu. Iz Korčule je bilo samo februarja prodanih nad 100 vagonov vina, iz Šibenika je šlo 35 vagonov vina. Vse to vino je bilo prodano v notranjost države, v inozemstvo pa nič. Nekateri kraji Dalmacije so že vse vino prodali, drugod pa ga je še le malo, zato so cene vinu stalno dvigajo. Za črno vino se plača 4 Din, za opol 4,5, a za belo vino 5 Din za liter. To so cene, ki jih Dalmacija še nikoli ni zaznamovala.

Vinska razstava in vinski sejem v Zagrebu.

Savez hrvaških vinogradnikov in sadjarjev v Zagrebu priredi od 5. do 7. maja 1934. veliko vinsko razstavo in vinski sejem v palači Burze v Zagrebu. Pripuščena bodo na razstavo in sejem tudi vina iz Dravske banovine. Vinogradniki, ki se za to prireditvev zanimajo, naj se zaradi informacij in prijavnice obrnejo direktno na: Savez

hrvatskih vinogradara in vočara v Zagrebu, palača Burze.

Jugoslovanski vinski izvoz. Leta 1933. je bilo iz Jugoslavije izvoženo 301.1 vagonov vina v vrednosti 5.8 milijonov dinarjev. To je najmanjša količina vina, ki je bila izvožena v zadnjih petih letih. Kako se je gibal izvoz vina, kažejo te številke: Leta 1927. smo izvozili 920 vagonov, 1928. 530 vagonov, 1929. 520, 1930. 1239, 1931. 702 in 1932. 932 vagonov vina

Živinoreja in mlekarstvo.

Perutninarska selekcijska središča pri zasebnikih in na kmetijskih zavodih.

Gosak Lavoslav.

V okviru pospeševalnih ukrepov, ki jih izvaja kr. banska uprava za povzdigo perutninarstva, moramo na prvo mesto uvrstiti perutninarska rejska središča. Na teh mora sloneti vse naše pospeševalno delo, ako hočemo, da bo popolno in temeljito. Vse naše udejstvovanje pri razširjenju in izboljšanju štajerske kokoši mora biti usmerjeno na organizacijo in smotreno ureditev rejskih središč. Če smo v govedoreji vse pospeševalno delo osredotočili na rodovniške organizacije, morajo biti težišče našega udejstvovanja pri izboljšanju štajerske kokoši selekcijska središča, ki vršijo v bistvu isto nalogo, kakor rodovniške organizacije za govedo.

Voditi nas mora načelo, da bomo napredovali le tedaj, če se bomo podvrgli zahtevam modernega pospeševanja, to je predvsem plemenski odbiri. To odbiranje je mogoče samo po rejskih središčih, ker pri nas ni možnosti za uspevanje farm, ki so drugod mnogo prinesle k izboljšanju perutninarstva. Končno pa Štajerka, ki je izrazita kmetijska kokoš, tudi ne prenese farmske rejce. Ne preostane nam torej drugega, kakor da gremo v tej smeri naprej, da razširimo krog rejskih središč in poglobimo njihovo delovanje.

V vsej banovini imamo danes 20 rejskih središč, ki selekcionirajo štajersko kokoš. Od teh je 6 banovinskih, 14 pa zasebnih. Nadalje so 4 središča, ki so z minulim nesnim letom zaključila drugo leto nesne kontrole in s tem izpolnila prvi pogoj za priznanje kot kokošjerejsko središče. Torej **skupaj 24 rejskih središč**, ki so razporejena v 11 srezih; 19 rejskih sre-

dišč odpade na bivšo Štajersko in samo 5 na bivšo Kranjsko, in sicer na sreza Novo mesto in Litija, med tem ko v vseh ostalih srezih ni nobenega rejskega središča. Vseh kokoši, ki jih imajo ta rejska središča in ki so pod nesno kontrolo, je komaj 1385. Od teh odpade na banovinske zavode 425 kokoši, na zasebna središča pa 960 kokoši. Iz tega vidimo, v kako malem obsegu se vrši še selekcija kokoši. Naj pripomnim, da doseže število vseh kokoši, ki so pod nesno kontrolo, komaj eno četrtino vseh vpisanih rodovniških krav. To nam nazorno dokazuje, kako zelo smo v pospeševanju perutninarstva, predvsem pa v pogledu števila rejskih središč še na slabem. Saj imamo čez polovico srezov, kjer še ni nobenega rejskega središča, dasi je to najuspešnejše propagandno sredstvo za širjenje štajerske kokoši. Vsa Gorenjska, Notranjska in velik del Dolenjske še nima nobenega rejskega središča. Res je, da se štajerska kokoš tukaj šele uvaja in da ji je marsikje treba šele utirati pot, ker ji še vedno kmetovalcev ne zaupa. Vendar se najdejo vmes tudi že rejci, ki so se prepričali o dobroti te pasme. Take rejce najdemo danes v vsakem srezu in te je treba pridobiti za selekcijo.

V vsakem srezu bi moralo biti vsaj po eno rejsko središče, ki bi služilo hkrati sreskemu kmetijskemu referentu za praktično opazovanje in dokaze ljudem. Ne strašimo ljudi, da je treba za rejsko središče bogve kakšnega denarja, tudi ne svetujemo prerazkošnih in dragih kurnic ter drugih naprav, kar je dostikrat povod, da se rejec ustraši in opusti svojo namero. Nasprotno, z majhnimi stroški in z lastnim delom se da napraviti primerno in namenu odgovarjajočo kurnico ter druge naprave, ki spadajo zraven. Vsak, ki ima le malo obrtniške žilice, si bo znal sam napraviti tudi zaklopna gnezda. Poudarjam, da je za dobro uspevanje rejskega središča mnogo važnejša sposobnost osebe, ki bo to delo izvajala, kakor pa naprave za rejo.

Dosledno moramo odklanjati ljudi, ki imajo špekulativne (izkoriščevalne) namene, in iščejo samo lastno korist. Ne zaupajmo tudi takim, ki se hočejo s selekcijo štajerske kokoši poklicno baviti. Povejmo jim, da se perutninarstvo kot samostojen obrat ne izplača in je vsaka pe-

rutninarska farma slej ali prej zapisana smrti. Zaradi razočaranja, ki ga doživijo taki ljudje, dostikrat stvari več škodujejo kakor pa koristijo. Bolj hvaležno bo naše delo, če bomo organizirali in pridobivali za selekcijo manjše, zlasti kmetijske rejce, ki morajo imeti poleg resne volje in veselja do stvari tudi primerno mero izobrazbe. Taki ljudje se dajo poučiti in se bodo tudi ravnali po naših navodilih. Za delovanje rejjskih središč obstoje enotne smernice. (Nadaljevanje.)

Tridesetletnica vzorne mlekarne.

Pavlica Franjo.

Leta 1904. je zbral na Vrhniki in v okolici ondotni kaplan, danes blagopokojni gospod Matevž Sušnik, 122 kmetovalcev, s katerimi je ustanovil mlekarsko zadrugo. Že po par letih obstoja in delovanja v tujem poslopu, so zgradili zadrugi lastno mlekarno, ki je pravzaprav še danes med vsemi najpopolnejša v naših krajih. Moralno, deloma pa tudi materijalno, je k zgraditvi mlekarne, odnosno k nakupu strojev pripomogla takrat največ mlekarska tvrdka iz Trsta „Trifolium“, s katero je imela zadruga pogodbo za oddajo mleka in masla.

Že prva leta je dobivala mlekarne do 50.000 l mleka mesečno. Prvi sir se je izdelal leta 1907. Tega leta je pričela poslovati v združnem mlekarskem poslopu mlekarska šola, ki je trajala do začetka svetovne vojne. Ta šola je dala precejšen kader prav dobrih sirarjev. Zanimivo je dejstvo, da je mlekarska zadruga poslovala tudi v vojnem času, prenehala pa v takozvani poplavi bankovcev od leta 1918. do 1921. Dalje se je mlekarne razvijala v najboljšo smer, članstvo je naraslo na 650, količina mleka pa zvišala na 900.000 l letno, za kar dobijo kmetovalci nad 1.250.000 Din po sedanjih ceni.

Posebno dobro izdelavo ementalskega sira je dosegla mlekarne zadnja leta, kar gre gotovo na račun delavne uprave, ki je vpeljala najstrožjo kontrolo mleka in ki plačuje mleko po vrednosti v 3 kategorijah. Pohvale vredna pa je tudi hlevska kontrola, ki jo opravljajo izvoljeni hlevski kontrolorji.

Nad vse razveseljiv pa je tudi primer zadrugne požrtvovalnosti, ki so jo poka-

zali kmetovalci ob tridesetletnem jubileju. Vsa leta se je plačevalo mleko na račun 1.25 Din liter, tako da je ostalo ob koncu leta 84.000 Din gotovine. Ostalo je torej za razdelitev še po 10 para na liter mleka. Uprava zadruge je povabila članstvo, da pusti polovico svote za nabavo parnega kotla, za drugo polovico pa vzame ne slabega, ampak dobrega sira samo da razbremenit trg. To je najlepši primer zadrugne zavesti, ko člani vedo, da niso izčrpane zlate rezerve mlekarne pa le puste denar zadrugi.

Razno.

Mlekarski list in mlekarski štrajk.

Zadnja številka „Mlekarskega lista“, ki izhaja v Zagrebu, je posvečena izključno proti mlekarskemu štrajku v Savski banovini. List, ki si nadeva ime „edini strokovni v naši državi“, izgleda po pisanju, da ni namenjen splošnemu mlekarstvu, najmanj pa zadrugnemu, pač pa zasebnim mlekarskim podjetjem v Zagrebu.

„Mlekarski list“ se jezi na štrajkujoče kmete, ki so spredvideli, da je bolje uporabiti mleko za dom, kakor pa ga oddajati za ceno 40—75 para za liter. Dopisniku so na poti posebno duhovniki, učitelji in časnikarji, ker podpirajo kmeta. Borbo bo moral začeti še proti zagrebškemu meščanstvu, ki je tudi na strani štrajkujočih kmetovalcev. Prav posebno in to najmanj strokovno ali zadrugno, si je pa privoščil slovensko mlekarsko združništvo. Tako nam dopisnik grozi na eni strani, da bomo dobili poleg hrvaškega trapista in masla kmalu tudi ementalski sir na naš trg. Na drugi strani pa plaši hrvaške kmetovalce, da bodo Slovenci zopet zavzeli svoje postojanke in tako za vselej izrinili njihovo blago iz slovenskega trga.

Mlekarskemu listu in njegovemu dopisniku bodi povedano, da je naš, in ne samo njihov, ves jugoslovanski trg, ki nudi še vedno dovolj možnosti za oddajo vseh dobrih proizvodov. Ako je Zveza mlekarskih zadrug sodelovala in še sodeluje na podpiranju kmetovalcev v Savski banovini, je to storila iz nujne gospodarske potrebe, da prepreči škodljivo konkurenco, ki uničuje tako hrvaškega kakor našega kmeta. F. P.

Oddaja valilnih jajc rjave štajerske kokoši.

Kakor prejšnja leta, bo kr. banska uprava tudi letošnjo spomlad razdelila večje število valilnih jajc od selekcioniranih kokoši rjave štajerske pasme. Ta akcija ima namen, da se zboljša in čimprej razširi ta domača kokoš po vseh krajih Dravske banovine. Jajca prejmejo samo rejci, ki

so se pravočasno prijavili pri svoji kmetijski združnici, selekcijski organizaciji ali občini in ki so obenem plačali za vsako naročeno jajce po Din I.—. Vsega je bilo naročenih 14.363 jajc. Ugodilo se je vsem naročnikom. Jajca se bodo odajala samo od takih kokoši, ki so v enem nesnem letu znesle vsaj 140 jajc s povprečno težo najmanj 57 gramov.

Dobavila jih bodo perutninarska rejska središča, ki so pod kontrolo banske uprave. Dobava, odnosno razdelitev jajc je določena na osem obdobjev v mesecu marcu in aprilu. Vsako sredo se odpošlje po ena pošiljka jajc. G.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 36. Kupil sem 24. IV. 1932. na javni sodni dražbi zemljišče na osnovi sodno razglašene pogodbe, po katerih se upoštevajo kot plačilno sredstvo tudi hranilne vloge na knjižice in se izvrši prepis zemljišča bremen prosto. Za plačilo na dražbi kupljenega zemljišča sem pri sodišču založil hranilno knjižico za celo kupno vsoto ter plačal vse pristojbine in stroške. S položom knjižice sem smatral, da je kupčija pravomočna. Investiral sem v zemljišče večje vsote ter postavil na njem nov senik. Na zemljišču je vknjižena terjatev neke posojilnice, ki sedaj noče prevzeti za plačilo hranilne vloge, — ker ni vložena pri njej — ter zahteva plačilo v gotovini. Sedaj, ob smrti prejšnjega zemljiškega lastnika, me je sodišče obvestilo, da moja zadeva glede izdraženega zemljišča še ni urejena ter mi je ponudila položeno knjižico nazaj s pripombo, da naj kupčijo razveljavim, če ne morem plačati v gotovini. **Kaj mi je storiti, odnosno ali morem prisiliti sodišče za bremen prosti prepis zemljišča?**

Odgovor: S tem, da ste zemljišče kupili na javni sodni dražbi ter izpolnili vse pogoje, ki jih je sodišče za prodajo zemljišča predhodno javno razglasilo, ste pridobili naslov, da lahko zahtevate od sodišča, da Vam ustvari položaj za bremen prosti prepis zemljišča. To zahtevo lahko uveljavite tudi z nadzorstveno pritožbo pri apelacijskem sodišču. Da bi pa sodišče prisilili, da Vam sprejme hranilno knjižico za končnoveljavno plačilo kupnine in izvrši bremen prosti prepis zemljišča, za to pa ne obstoja nikakršno pravno sredstvo. Edino sredstvo, ki Vam je na razpolago, je, da se poslužite takozvane „sindikatske“ tožbe zoper sodnika — ki je razpisal in vodil sodno dražbo — zaradi škode, prizadete Vam v izvrševanju službene dolžnosti s tem, da je razglasil in prevzel knjižico s hranilno vlogo za plačilo. Vsekakor pa ne morete postati pravni last-

nik zemljišča prej, predno ne izvršite prepisa v zemljiški knjigi in tudi hranilnice ne morete ne VI in tudi ne sodišče prisiliti, da sprejme hranilno vlogo za plačilo intabulirane terjatve, ako ne dokažete, da se je posojilnica predhodno v tem smislu obvezno izjavila. S.

Vprašanje 37. Sem delničar gostilniške pivovarne. Ker si nisem na jasnem, ali imam s tem kakšne posebne obveznosti financijelnega (denarnega) značaja, **prosim pojasnila?** (A. M. iz L.)

Odgovor: Kakor hitro ste delnice vplačali v polnem, odnosno štatutarno določenem znesku, nimate kot delničar nikakih nadaljnjih obveznosti materijelnega značaja do delniške družbe, marveč le gotove pravice. S.

Vprašanje 38. Kako se napravi žveplenoapna brozga za škropljenje sadnega drevja, odnosno vinske trte? (A. H. iz K.)

Odgovor: Žveplenoapna brozga si napravimo samj na sledeči način:

Predvsem si moramo nabaviti fino zmleto žveplo znamke „Ventilato“. V primernem železnem ali emajliranem lonču ali kotlu zmešamo 2 kg žvepla temeljito z 2,7 kg sveže ugašenega (čistega) apna in nekoliko vode ter vse skupaj dobro zgnetemo. To kuhamo v posodi, kjer smo dodali 10 l vode, in sicer vsaj 45 minut med vednim mešanjem, dokler ne dobi **zmes rdeče-višnjevo barvo**. Ko se brozga ohladi, jo natočimo v posodo, odnosno v steklenice in zamašimo ter shranimo na hladnem prostoru. Najboljše je, da se kuhanje izvede na prostem ali pa v kuhinji, ker tukaj se ni bati, da bi povzročil zopern duh kakšen prepir sostanovalcev. Fr. K.

Vprašanje 39. Moje vino ima duh in okus po kreozotu ali karbolineju. Baje izvira to iz tega, ker sem v vinogradu uporabljal kolje, impregnirano s karbolinejem in ki še ni bilo dovolj posušeno. **Kako odstranim iz vina duh in okus po kreozotu ali karbolineju?** (K. S. v P.)

Odgovor: S karbolinejem impregnirano kolje se uporablja šele po preteku enega leta v rodnem vinogradu, ali pa se koli z njim le mladi še neroden nasad v prvem in drugem letu. Ker ste pa rabili takoj še sveže impregnirano kolje v rodnem vinogradu, je dobilo vino neprijeten duh in okus po kreozotu ali karbolineju. To napako lahko povzroča tudi omet s karbolinejem v stikalnici ali kleti. Okus po kreozotu ali karbolineju se iz vina ne more nikdar popolnoma odpraviti. Vino lahko popravimo le v toliko, da postane vsaj za silo užitno. Tako pokvarjeno vino čistimo ali s sirnino (10—40 g na hl) ali posnetim mlekom (1—2 l na hl) ali z eponitom (50—100 g na hl). Po čiščenju vina z enim ali drugim navedenih sredstev zrežemo vino s kakim zdravim,

pitnim vinom in to čimprej porabimo. Tudi pretvetje krezotnega vina na sveže pečljanih tropinah od zdravega grozdja v jeseni je nekoliko pomagalo.

F. V.

Vprašanje 40. Kako uporabljam kaporit? (I. Bajc, Sv. J.).

Odgovor: Kaporit je po kemični sestavi kalčijev hipoklorit, prašek, ki vleče vlago nase. V vodi je lahko raztopljev ter se uporablja v raznih raztopinah v različne namene. V glavnem se pa rabi kot razkužilo na veliko za razkužilo hlevov, železniških vozov, sob, greznic, stranišč. V ta namen zadostuje 1 do 2‰ raztopina t. j. na 1 l vode raztopimo 1 do 2 grama kaporita (1 žlica na 10 litrov vode). V tej raztopini je to razkužilo priporočljivo tudi za izpiranje sluznic, posebno nožnice, maternice, črevesja (kot klizma ali vliv v želodec). Močnejše raztopine so dobre za izpiranje ran, tvorov, gnojnih oteklín, za razkužitev onečiščenih rok l. t. d. Sicer je pa navodilo za uporabo vedno priloženo, ko razkužilo kupite. Tudi prodajalec (lekarnar) da vedno po želji potrebna navodila.

Dr. V.

Družbene zadeve in razno.

Družbene vesti.

OPOZORILO NAČELSTVOM KMETIJSKIH PODRUŽNIC.

Izvršni odbor Kmetijske družbe je na svoji seji dne 3. marca t. l. sklenil, da se nabiranje članov, ki je bilo pravzaprav zaključeno z novim letom, izjemoma podaljša do konca tega leta. Opozarjamo vse podružnične odbornike, da nabirajo člane in tako storijo svojo dolžnost do podružnic. Po družbenih pravilih § 6. veljajo za stare člane vsi oni udje, ki so bili včlanjeni v l. 1932. Za te znaša delež samo 10 Din. Za vse ostale člane je pa pobrati še 30 Din pristopnine. Vsak član mora torej podpisati pristopnico in plačati 10 Din kot delež, ki se mora nakazati čim prej v celoti na Kmetijsko družbo.

Kazalo »Kmetovalec« za l. 1933. je sestavljeno. Kdor hrani list in želi kazalo, naj to sporoči po dopisnici takoj Kmetijski družbi, da jih bo pustila natisniti potrebno število, na kar se bodo poslala interesentom.

Kmetijsko - gospodarska vprašanja in odgovori. Na vsa vprašanja odgovarja Družba pismeno svojim članom le, ako so podpisani s polnim imenom in če so pismu priložili 3 Din (v znamkah) za odgovor. Na vprašanja brez podpisov ne

odgovarjamo. Važni odgovori na vprašanja, ki so za splošnost poučni, se objavijo v »Kmetovalecu«.

VABILA

k letnim zborom podružnic Kmetijske družbe v Ljubljani, r. z. z o. z.

Spored:

1. Čitanje pravilnika, zlasti § 2., 3., 6., 7., 8., 9. in 10.
2. Slučajnosti.

V nedeljo, 8. aprila 1934.:

Črnomelj, ob 14. uri v šoli; **Gor. Logatec**, ob 15. uri v osnovni šoli; **Iska vas**, ob 13. uri pri Miha Vrenku; **Ptuj**, ob 10. uri pri Mihaelu Brenčiču; **Stična**, po prvi sv. maši v šoli; **Sv. Lenart v Slov. gor.**, ob 8. uri v gostilni Matjašič; **Št. Jurij ob Ščavnici**, ob 15. uri v viničarski šoli v Kapeli; **Dob pri Domžalah**, ob 15. uri v šoli; **Šoštanj**, po prvi sv. maši v Slomškovem domu;

v nedeljo, 15. aprila 1934.:

Horjul, ob 8. uri v šoli; **Podlipa**, ob 15. uri v šoli; **Velike Lašče**, po jutranji službo božji v prostorih stare šole;

v nedeljo, 22. aprila 1934.:

Trbovlje, ob pol 8. uri v narodni šoli; **Verzej**, po rani sv. maši v občinski pisarni; **Šmartno ob Paki**, po prvi sv. maši v hranilnični hiši;

v nedeljo, 29. aprila 1934.:

Stari trg pri Rakeku, ob ½ 8. uri v občinski hiši v Starem trgu; **Globoko**, ob 15. uri v osnovni šoli.

Razno.

Ljubljanski Velesojem priredi kartografsko razstavo, ki se bo vršila v okviru letošnjega spomladanskega velesojma od 30. maja do 10. junija. Pokazala nam bo pregled razvoja kartografije pri nas, v slovanskih deželah in ostalih evropskih kakor tudi prekomorskih deželah.

Iz Gor. Logatca. Dne 25. februarja t. l. je bil pri nas zaključen 6tedenski kmetijski tečaj, ki je bil z ozirom na naše razmere izredno dobro obiskan. Udeležba pri predavanjih je znašala povprečno okoli 100 udeležencev, ki so bili po večini mladi naidebudni gospodarji. Vsi predavatelji so izborno obdelali svoje snov, za kar jim izrekamo najlepšo zahvalo. Prav posebno pa smo dolžni zahvalo tukajšnjemu sres. kmet. referentu Pečovniku, ki je s svojo izredno požrtvovalnostjo največ pripomogel, da se je tečaj vršil, ki je z ozirom na vsebino predavanj tudi v vsakem oziru dobro uspel. — Dne 1. marca t. l. je umrl v starosti 43 let načelnik naše kmet. podružnice g. Leskovec Valentin, posestnik v Gor. Logatcu. Bil je mož dela in pri podružnici zelo delaven, posebno pri naročilih, ki se tičejo potreb našega pasivnega kraja t. j. koruze, moke pa tudi gnojil in drugih potrebščin. Blag mu spomin! **Fr. Jelenič.**

Odgovorni urednik: Pr. Kafol. — Izdajatelj za Kmetijsko družbo: Oton Detela. — Tisk J. Blasnikova nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. — Odgovoren L. Mikuš.

Denar naložite najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

KMETSKE HRANILNI IN POSOJILNI DOM

registrovana zadruga z neomejeno zavezo
V LJUBLJANI, TAVCARJEVA (SODNA) ULICA 1

Telefon 2847.

Brzjavici: „Kmetaki dom“.

Rač. poš. hran. št. 14.257.

Žiro račun: Narodna banka

Podružnici v

Kamniku in Mariboru

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po 4% brez odpovedi, pri trimesečni odpovedi po 5%. **Stanje vlog 35.000.000 Din. — Rezerve 1.200.000 Din.** Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Vložne knjižice drugih zavodov sprejema brez prekinjenja obrestovanja. Posojila daje proti poroštvu, na vknjižbo in proti zastavi premičnin in vrednostnih papirjev ter dovoljuje kredite na tek. računu pod najugodnejšimi pogoji. — **Blagajniške ure:** Ob delavnikih od 8—12 1/2, in od 3—4 1/2, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8—12 1/2, ure

Za spomladansko škropljenje sadnega drevja proti raznim škodljivcem je priznana najuspešnejše sredstvo

ARBORIN

Izdeluje ga tvrdka

CHEMOTECNA

družba z omej. zavezo

LJUBLJANA, Mestni trg 10

(na dvorišču veletrgovine A. & E. Skaberna)

V zalogi pri Kmetijski družbi

Laneno olje, firnež, barve, lake, kit, lan. tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi, najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MEDIČ-ZANKL

tovarne olja, lakov in barv

družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIČ

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

Špargljeve sadike

najboljših vrst ima naprodaj Mihael Kovačič, Sv. Peter pri Mariboru.

Umetno valjenje

v centrali za umetno valjenje K. D. „Niko“, Pollane, poleg tovarne „Stora“, pošta Št. Vid pri Ljubljani proti mali škodnici (plačilo tudi s kmetijskimi pridelki).

Cepljene trte:

od vrst v smislu „Trsnega izbora“ nudi I. trsničarska zadruga v Sloveniji, p. Juršinci pri Ptuj. — Pišite po cenik!

Ekonom-oskrbnik

izvešban v vseh kmetijskih panogah, išče službo za takol. Dopise na Upravo „Kmetovalca“ pod št. 8.

Najuspešnejše sredstvo za rejo domače živine je brezdvomno

MASTIN

ki pospešuje rast, odebelitev, in omastitev domače, posebno klavne živine. — Javen dokaz neprecenljive vrednosti „MASTINA“ so brezštevilna zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 46 Din, 10 škat. 80 Din

Lekarna TRNKOCZY
LJUBLJANA, Mestni trg 4 (Zraven Rotovža)

Kamnoseška industrija

ALOJZIJ VODNIK, LJUBLJANA

poleg glavnega kolodvora
ustanovljena 1880

odprodaja veliko zalogo grobnih spomenikov po jako znižanih cenah tudi na hranilne knjižice.

Kdaj bo konec krize in brezposelnosti?

Ko bodo denarni zavodi račun zopet dajali posojila, ki bodo dali delavcem dela, kmetovalcem, obrtnikom trgovcem in industriji zaslужka. Zato pobijajte vsi brezposelnost s tem, da zaupate denar domačim denarnim zavodom, izmed katerih Vam nudi

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

(Prešernova ulica 3)

(katere vloge znašajo Din 420.000.000, rezerve Din 12.600.000)

popolno varnost,

ker jamči za njo Mestna občina Ljubljanska,

ugodno obrestovanje

in ker izplačuje sedaj (po 1. I. 1933)

na novo vložene vloge

vedno v vsakem zahtevanem obsegu.

J. BLASNIKA NASL.

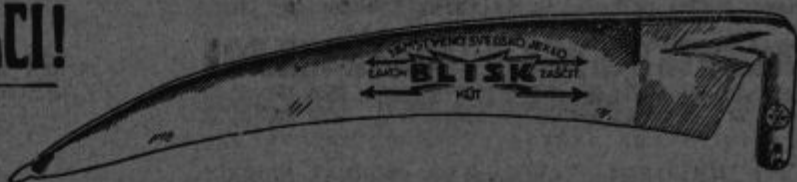
UNIVERZITETNA TISKARNA

LITOGRAFIJA OFFSETTISK KARTONAŽA
ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATIKE
VREČICE ZA SEMENA

Najstarejši grafični zavod Jugoslavije
izvršuje vse tiskovine najceneje in najsolidneje

USTANOVLJENA LETA 1828

KMETOVALCI! KOSCI!

Pri košnji rabite samo garantirane, večkrat odlikovane kose znamke „BLISK“, „ČUDO“ in KARAVNOSIVE iz znane domače tovarne kos

K. GLOBOČNIK V TRŽIČU

Zahtevajte jih pri vseh trgovcih! Srpi, slamorezne kline, lopate, brusni kamni

Če hočete, da Vam bo sadno drevje obilen in zdrav sad rodilo, varujte ga pred drevesnimi škodljivci. Prav skrbno jih zatirajte!

Krvavo uš na jablanah, kaparje na češpljah, gosenice, listne uši, lubadarje uničuje, mah in lišaj zatira, drevesnega raka zdravi

„RESOL“

sadni karbolinej tvornice Antun Res v Zagrebu.

Zastopnik: Jos. R. Puh, Ljubljana, Gradaška ulica 22

Nova nahrbtna trtna in drevesna škropilnica (vsebuje ca. 17 litrov)

„Jubila-2“ Model 1934

in prevozna škropilnica na visoki pritisk

„Vindex“ medenlnast kotel

ca 75 litrov 15-20 atm. pritiska, za regulirati do 10 m višine

so danes najbolj zmogljive škropilnice na svetu.
Patent za Jugoslavijo prijavljen

Na ogled in osebno preizkušnjo pri Kmetijski družbi v Ljubljani in Mariboru

